

Факультет дошкільної освіти
Кафедра дошкільної педагогіки і психології

Етнографія дитинства

120 год.

Для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта

ОС «Магістр» освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта», «Дошкільна освіта та початкова освіта» денної форми навчання

Викладач: доктор філософії, старший викладач Аторіна Вікторія Миколаївна

Email: viktoria081216@gmail.com

Кількість часу на вивчення

Лекцій	14 год (д.ф.н.)
Практичних занять	14 год (д.ф.н.)
Самостійна робота студента	92 год (д.ф.н.)
Форма контролю	Залік

Навчальна дисципліна «Етнографія дитинства» є вибіркоким компонентом освітньо-професійної програми підготовки здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

Мета дисципліни – збагачення, поглиблення і розширення у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта знань про дитинство як гуманітарне і соціокультурне явище, аналіз етнографічного матеріалу з означеної проблеми, визначення соціальної обумовленості способів передачі матеріальних і духовних цінностей молодому поколінню та соціальних механізмів формування етнічної самосвідомості людини в період дошкільного дитинства.

Завдання дисципліни:

1) формування загальних та спеціальних компетентностей в галузі етнографії дитинства;

2) дати визначення дитинства, розкрити його значення для дитини і суспільства, актуалізуючи знання здобувачів вищої освіти у галузі культурології, мистецтвознавства, соціології, психології, філософії, педагогіки, етнопедагогіки, етнографії;

3) розвивати уміння аналізувати дитинство як гуманітарне, соціокультурне та психолого-педагогічне явище;

4) ознайомити здобувачів вищої освіти з різноманітним етнографічним матеріалом, сприяти осмисленню своєї професійної значущості як носія етнокультури, підвищити рівень етнічної самосвідомості;

5) формування загальних та фахових компетентностей.

Зміст дисципліни передбачає проведення лекційних і практичних занять та організацію самостійної (індивідуальної) роботи студентів. Самостійна робота студентів (вивчення літератури, виконання практичних завдань тощо) спрямована на поглиблене вивчення програмового матеріалу. Контроль за самостійною роботою здійснюється в усіх формах аудиторних занять та в процесі індивідуальної роботи зі студентами.

Згідно з вимогами Стандарту й освітньої програми підготовки фахівців дошкільної освіти магістерського рівня, здобувачі освіти в процесі вивчення дисципліни оволодівають такими компетентностями і набувають таких умінь:

Інтегральна компетентність: Здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах вищої освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
КЗ-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
КЗ-5. Здатність працювати в команді.
КЗ-6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

Спеціальні (фахові компетентності):

КС-6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськості.
КС-9. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці.

Після вивчення дисципліни в студентів мають бути сформовані такі **програмні результати навчання:**

ПРН-5	Організовувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії.
ПРН-6	Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком особистості дитини.

Зміст курсу поділений на два взаємопов'язані і доповнюючі один одного змістові модулі, які характеризуються своїм інтегративним характером, залученням знань із різних галузей наук, використанням етнографічного матеріалу, забезпеченням особистісної позиції здобувачів вищої освіти як професіоналів та носіїв етнічного світогляду.

Методи викладання:

- словесні;
- наочні;
- практичні;
- технологія мультимедійного навчання;
- технологія інтерактивного навчання.

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній освіті, які поширюються на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням, які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни (Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті <https://cutt.ly/I9sCvQH>)

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (комп'ютер, проектор); програмне (Microsoft Office: PowerPoint, Word); наочність (презентації у форматі PowerPoint).

Організація навчання

Види занять. Лекція-бесіда, передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Запитання адресуються до всіх, здобувачі відповідають з місця; викладач піклується про те, щоб запитання не залишалися без відповіді. Запитання використовуються для з'ясування рівня готовності здобувачів до сприйняття наступного матеріалу та активізації пізнавальної діяльності.

Практичне заняття передбачає детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень курсу та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань. Перелік тем практичної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Практичне заняття включає: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачем; постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів, - розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані здобувачем за окремі практичні заняття, зараховуються під час виставлення підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Самостійна робота здобувача (СРС) – це самостійна діяльність здобувача по оволодінню програмовим матеріалом під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Організаційні і навчальні обов'язки студентів:

1. Відвідувати лекції та практичні заняття.
2. Виконувати практичні завдання, передбачені в планах практичних занять.
3. Брати участь у практичних заняттях під час обговорення теоретичних питань, виконання колективних та індивідуальних завдань, тестування тощо.
4. Аргументовано відстоювати власну думку з теми заняття, якщо вона не збігається з думкою викладача.
5. Самостійно оволодівати теоретичним матеріалом окремих тем або питань за рекомендованою літературою, складати конспекти, таблиці, схеми, виконувати завдання різного рівня.
6. Виконувати завдання тематичного контролю, брати участь у підсумковому тестуванні.
7. У разі потреби отримувати додаткові консультації викладача за змістом навчальної дисципліни.
8. У випадку незгоди з отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем.

9. Вчасно складати відповідні теми.
10. Дотримуватися правил техніки безпеки й охорони праці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Номер теми	Перелік змістових модулів, тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1.	Змістовий модуль I. Соціально-гуманітарна сутність дитинства Тема 1. Сутнісна характеристика навчальної дисципліни «Етнографія дитинства»	2 год.
2.	Тема 2. Дитинство як соціально-історичне явище	2 год.
3.	Тема 3. Етнопедагогічні проблеми дитинства	2 год.
4.	Змістовий модуль II. Педагогічна етнографія Тема 4. Етнопедагогічна вікова періодизація розвитку дитини	2 год.
5.	Тема 5. Педагогічні засади дитячої субкультури	2 год.
6.	Тема 6. Родинна етнографія	2 год.
7.	Тема 7. Виховання як чинник етнічної культури	2 год.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ІЗ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Етнографія дитинства як наука. Історія розвитку етнографії дитинства
2. Зв'язок етнографії дитинства з іншими науками
3. Світоглядні уявлення та вірування українського народу, їх роль у формуванні світогляду дітей
4. Педагогічна сутність народних традицій, звичаїв, обрядів
5. Виховні ідеали українського народу в їх історичному розвитку
6. Діти в зимовому циклі народної календарної обрядовості
7. Діти у весняному циклі народної календарної обрядовості
8. Участь дітей у літніх та осінніх народних святах та обрядах
9. Народні знання та їх передача молодим поколінням.
10. Народна дидактика
11. Народ про родину, сім'ю, родинне виховання
12. Народна вікова періодизація дитинства
13. Обереги дитинства і материнства
14. Родинні традиції, свята, обряди та участь у них дітей
15. Обряди, пов'язані з народженням дитини
16. Основні напрями родинного виховання українців: моральне, трудове, фізичне, естетичне, розумове
17. Принципи, методи, засоби родинного виховання українців
18. Участь дітей у господарській діяльності родини
19. Дозвілля дітей та молоді. Народні ігри, іграшки
20. Український дитячий фольклор та його вплив на виховання дітей
21. Малі поетичні жанри дитячого фольклору
22. Особливості народного традиційного мовного етикету
23. Символіка українського народу як засіб виховання дітей та молоді
24. Народне мистецтво, його значення у процесі навчання та виховання дітей
25. Народні ремесла та промисли, їх роль у трудовому, фізичному, естетичному вихованні дітей

Основна література

1. Етнографія України: навч. посіб. для студентів вищих навчальних

закладів / за ред. проф. С. А. Макарчука. Вид. 2-ге, переробл. та доповн. Львів : Світ, 2004. 520 с.

2. Лисенко Н. В., Кирста Н. Р. Педагогіка українського дошкілля : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. У 3-х ч. Ч. 2. К. : Слово, 2010. 360 с.

3. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. Педагогіка українського дошкілля : у двох частинах : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю "Дошкільне виховання", Частина 1. К. : Вища школа, 2006. 302 с.

4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підруч. 4-те вид., переробл. К. : Академія, 2018. 408 с.

5. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., допов. К. : Академвидав, 2013. 464 с.

Допоміжна література

1. Jenny Ritchie *Ethnography in Early Childhood Education*. URL : <https://oxfordre.com/education/display/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-532>

2. Peggy Froerer *Ethnographies of Childhood and Childrearing*. URL : <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00938150802672923>

3. Кіт Г.Г., Тарасенко Г.С. Українська народна педагогіка: курс лекцій. Вінниця : Едельвейс і К, 2008. 301 с.

4. Мосіяшенко В.А. Українська етнопедагогіка : навч. посіб. для студ. пед. навч. закл. Глухів : РВВ ГДПУ, 2001. 172 с.

5. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка : Навч. посібник. К.: ІЗМН, 1996. 288с.

6. Ступарик Б.М. Національна школа: витоки й становлення: навч.-метод. посібник. К.: ІЗМН, 1998. 336 с.

7. Сявавко Є.І. Українська етнопедагогіка : навч.-метод. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 159 с.

8. Тимофієнко Ю. В., Кузьменко В. В. Українська народна педагогіка і проблеми естетичного виховання шкільної молоді : навч. посіб. Херсон : [б.в.], 2000. 64 с.

9. Українознавство в системі освіти. Навч. посібник. К.: Міленіум, 2004. 312 с.

10. Українська етнопедагогіка : навч.-метод. посібник / ред. В. Кононенко. К. ; Івано-Франківськ : Плай, 2005. 508 с.

11. Українська етнопедагогіка: історичний контекст : навч. посібник / ред. Н. Лисенко. Івано-Франківськ : [б.в.], 2005. 184 с.

12. Побірченко Н.С. Етнографія дитинства як предмет наукової рефлексії 20-х років. *Історико-педагогічний альманах*. 2012. № 2. С.13-17.

13. Дитина й дитинство в середньовічному та ранньомодерному соціумі : бібліографічний покажчик / уклад. : А. Момот, А. Подгорна, І. Сердюк. Київ : К.І.С., 2020. 78 с.

14. Гордійчук М.С., Етнографія дитинства : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ДрукСервіс, 2018. 96 с.

15. Гордійчук М.С., Бабюк Т.Й. Дошкільна педагогіка і наступність роботи закладу дошкільної освіти та початкової школи : навч.- метод. посібник. Київ : Міленіум, 2019. 164 с.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ (КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ) З ДИСЦИПЛІНИ

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання рівня знань під час практичних занять; якості виконання самостійної роботи. Поточний контроль має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни визначається на основі середньозваженого бала за національною шкалою і виставляється у відомість обліку успішності та ІНПС (залікову книжку) за двома шкалами оцінювання: національною і ESTS. Середньозважений бал (Сб) із дисципліни визначається на основі:

***встановленого вагового індексу (ВІ) дисципліни (дорівнює 1, що згідно з робочою навчальною програмою розподіляється окремо за кожний вид роботи, зокрема: ВК за практичні заняття дорівнює 0,4; тестовий контроль, МКР – 0,2; СРС – 0,2; залік – 0,2 (виставляється за результатом виконання всіх передбачених програмою завдань).

***середньоарифметичного значення оцінок, одержаних студентом за кожний вид роботи відповідно до робочої програми за національною шкалою (Таблиця).

Розрахунок підсумкової та середньозваженої оцінки (бала) за формами контролю (залік)

Таблиця 1

Аудиторна робота											Самостійна робота			Підсумковий контроль	
Практичні роботи											Тестовий контроль			ІЗ (реферат, доповідь, стаття...)	Залік (іспит)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	T.1	T.2	T.3		
ВК:		0,4									0,2			0,2	0,2
Отримані оцінки за національною шкалою															

Визначення підсумкової оцінки здійснюється за таким алгоритмом:

- Розрахунок середньоарифметичної оцінки з кожного виду роботи за національною шкалою (O_i):

$$O_1 = (4+5+3+3+4+3+4+5+3+4+5)/11 = 3,9$$

$$O_2 = (3+4+4)/3 = 3,6$$

$$O_3 = 5/1 = 5,00$$

$$O_4 = 5/1 = 5,00$$

- Визначення середньозваженого бала (C_b) з кожного виду робіт за прийнятими ваговими коефіцієнтами. У нашому випадку для першого варіанту це: $BK_1 = 0,4$; $BK_2 = 0,2$; $BK_3 = 0,2$; $BK_4 = 0,2$

$$C(B1) = O_1 \times BK_1 = 3,9 \times 0,4 = 1,56$$

$$C(B2) = O_2 \times BK_2 = 3,6 \times 0,2 = 0,72$$

$$C(B3) = O_3 \times BK_3 = 5 \times 0,2 = 1$$

$$C(B4) = 04 \times BK4 = 5 \times 0,2 = 1$$

**Критерії оцінювання знань і вмінь майбутніх магістрів з навчальної дисципліни
«Етнографія дитинства»**

Оцінка ECTS	Середньозважений бал, що формує інтервальну шкалу	Національна оцінка	
1	2	3	
A	4,51-5,00	5	<i>Відмінно</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
B	4,01-4,50	4	<i>Добре</i> – достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження
C	3,50-4,00	4	<i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
D	2,83-3,43	3	<i>Задовільно</i> – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
E	2,51-2,75	3	<i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього
FX	2,00-2,5	2	<i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
F	0,00-1,99	2	<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни